

Az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos tevékenység megítélésének átstrukturálódása a COVID–19 utáni helyzet tükrében

The function of the state, as well as restructuring the vital activities with regard to supplying the population post COVID-19 era

---

Szabó Lajos

elnök

Alapítvány a Rendvédelmi és Magánbiztonsági

Oktatásért és Kutatásért

elnok@remok.hu

Absztrakt

Cél: A kritikus infrastruktúra fogalom tartalmi elemzése, újraértelmezése.

Módszertan: A kritikus infrastruktúra fogalma, történeti, tartalmi fejlődésének vizsgálata jogszabályokra, releváns tudományos művekre és a járvány alatt megtörtént intézkedésekre alapozva.

Megállapítások: A COVID–19-járvány következményei és a levonható tapasztalati megállapítások a kritikus infrastruktúrához tartozó eszközök, felszerelések, nyersanyagok, késztermékek és szolgáltatások körének bővítése, továbbá az ehhez tanácsos szervezeti rendszer újra szabályozása is szükséges.

Érték: A járvány alatt létrehozott szervezeti újítások – mint az Operatív Törzs, a kórházparancsnoki rendszer, maszkok és védőeszközök hazai gyártásának megszervezése, felkészülés hazai oltóanyaggyártásra – megtörténtek. A téma további tudományos továbbgondolása, szabályozások módosítása indokoltnak látszik.

Kulcsszavak: COVID–19, kritikus infrastruktúra, pandémia, gazdasági hatások

Abstract

Aim: Content analysis and reinterpretation of the concept of critical infrastructure.

Methodology: The historical and content development of the concept of critical infrastructure based on legislation and relevant scientific works and measures taken under the epidemic.

Findings: The consequences of the COVID–19 epidemic and deductible experiential findings are required to expand the scope of critical infrastructure tools, equipment, raw materials and finished products and services. It is also necessary to re-regulate the necessary organizational system.

Value: Organizational innovations created during the epidemic, such as Operative Group, Hospital Commander System, organizing domestic production of the masks and protective equipment, preparation of domestic vaccine production, occurred. Further scientific consideration of the topic and the amendment of regulations seems to be justified.

Keywords: COVID–19, critical infrastructure, pandemia, economic impacts

Bevezetés

A címben nem véletlenül használtam egy olyan meghatározást, mely egy magyar jogszabály preambulumban szerepel (1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról, továbbiakban: Fbö. tv.), amely jelentős részben kritikus infrastruktúrák vagy létfontosságú rendszerelemek őrzéséről szól.

Az említett norma megjelenése megelőzte a kritikus infrastruktúra szakkifejezés normaszövegekben való megjelenését, de pontosan leírja a tartalmát. Az külön érdekesség, hogy az Fbö. tv. a kritikus infrastruktúra (Európai Tanács 2008/114/EK irányelve) vagy létfontosságú infrastruktúra [COM(2006) 786 irányelv; Zöld Könyv COM(2005) 576] vagy létfontosságú rendszerek és létesítmények (2012. évi CLXVI. törvény) témakörében készített tanulmányokban jellemzően nem szerepel. Annak ellenére sem, hogy kifejezetten olyan létesítmények, tevékenységek védelmére hozták létre, melyekről az eddig hivatkozott normaszövegek említést tesznek.

Ezek a normaszövegek – legyenek külföldi államoké, az Európai Unió ajánlásai vagy közleményei, vagy magyarok – mind egy témakörben kívánnak szabályozást alkotni. Ez a témakör az állam működését és a lakosság alapvető szükségleteinek ellátását szavatolni hivatott létesítmények, tevékenységek „azonosítása, kijelölése és védelme”, ahogy a 2012. évi CLXVI. törvény címe is tartalmazza.

A tárgyban született szabályozások, ajánlások, irányelvek egyike sem feltételezett egy két évig vagy tovább tartó világjárványt, mely időszakos be- és kitűzési tilalmakat hoz magával, így a következményeire sem tervezett semmit. Márpedig napjainkra ezek a következmények láthatók, érezhetők, komoly gazdasági és ellátási gondokat okoznak.

A probléma felismerése és a szabályozás megszületése

Hogy a szabályozás tárgyát milyen sokféleképpen lehetett elnevezni és meghatározni, számos újságcikk ([URL1](#); [URL2](#)), szakcikk ([URL3](#)), kormányzati tájékoztató (BM OKF), tudományos tanulmány (Bakos, 2018; Ronyecz, 2018), köztük több doktori értekezés (Nagy, 2011; Bonnyai, 2015; Puskás, 2017) is leírja. Így pontos képünk van arról a folyamatról, ami oda vezetett, hogy az ezredforduló után alig egy évtizeddel egészen kiterjedt szabályozásrendszer alakult ki, többé-kevésbé koherens vagy legalábbis egymásnak megfelelő elnevezésekkel, tartalmakkal.

Az azonban bizonyos, hogy míg az első állami intézkedés (The President's Commission on Critical Infrastructure Protection – PCCIP), amiben a „kritikus infrastruktúra”, illetve annak védelme meg nem jelenik egy állam – jelesül az USA – szabályozási rendszerében, a problémakört kezelte az emberiség. A történelem során, ha nem is ezzel a megnevezéssel, és nem is ilyen alapos szabályozással, de minden állam vagy közösség kezelni próbálta ezt a területet.

Ezt Nagy Rudolf, *„A kritikus infrastruktúra védelme elméleti és gyakorlati kérdéseinek vizsgálata”* (Nagy, 2011) című doktori értekezésének 10–18. oldalán bemutatja. A gilgamesi időktől kezdve adatok vannak arra, hogy a szolgáltatások, termékek rendelkezésre állására nagy figyelmet fordítottak öseink. Az, hogy más elnevezéseket használtak, más besorolásokat alkalmaztak, a téma szempontjából lényegtelen, mint azt Kathy Ann Brown a *„Kritikus infrastruktúra védelmének rövid története – kritikus út”* című könyvében is leírja a bevezető fejezetekben (Brown, 2006).

Az 1996. július 15-én, 13010 szám alatt kiadott végrehajtási utasítás hozta létre a kritikus infrastruktúrák védelmére alakult bizottságot (PCCIP). Az elnevezés, a „kritikus infrastruktúra”, innen kezdve jelenik meg rendszeresen az USA kormánya és kongresszusa szóhasználatában, valamint a bizottság által 1997-ben közreadott tanulmány ([URL4](#)) alapján a tudományos életben is használni kezdik.

1998 májusában Clinton elnök, a 63. elnöki irányelv (Presidential Decision Directive – PDD 63) kibocsátásával, a nemzeti infrastruktúra egyes részeit az Egyesült Államok nemzeti és gazdasági biztonsága szempontjából kritikus fontosságúnak ismerte el. A kiadott irányelv tudományos alapossággal értékeli és elemzi a kritikus infrastruktúra elemeit, összefüggéseit az állami hatalommal, a jogalkotással, hírszerzéssel, elhárítással, rendőrséggel és a magán szektor által megvalósítható védelmi képességekkel egyaránt. Alapvetően a terrorista támadások lehetséges következményeit veszi számba.

Ezt Bush elnök idején fejlesztették tovább a 7. elnöki irányelv (Homeland Security Presidential Directive – HSPD 7) bevezetésével, melynek címe „A

kritikus infrastruktúrák azonosítása, fontossági sorrendjük meghatározása és védelme". A témán dolgozó szakértők nagyon alapos, tudományos elemzést és megoldást javasoltak a kritikus infrastruktúrákkal kapcsolatban, ahogy az irányelv szövegében ez olvasható. Az irányelv továbbra is a terrorizmus következményeivel számol.

Az USA 2001-ben született „hazafias” törvénye használja először a kritikus infrastruktúra kifejezést egy törvény szövegében (PUBLIC LAW 107–56—OCT. 26, 2001 Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism – USA PATRIOT ACT, Act of 2001) hetedik fejezetének címében (USA PATRIOT ACT TI. VII.).

Ahogy azt az USA szaknyelvében szokásos, betűszókkal rövidítve használták a kifejezéseket, így a CI a kritikus infrastruktúrát, a CIP a kritikus infrastruktúra védelmét jelentve vált közzismertté világszerte, így Európában is, további a tématerületen alkotott betűszavakkal együtt.

Ezt követte a NATO szabályozás megszületése, ami az USA által kidolgozott elveken és módszertanokon alapult. A TÁMOP-4.2.1.B-11/2/KMR-0001 „*Kritikus infrastruktúra védelmi kutatások*” projekt keretében Bakos Tibor 2012. szeptember 17-i előadásában (Bakos,2018.) leírja: „2001 óta a NATO összes stratégiai dokumentumában megjeleníti, a polgári veszélyhelyzeti tervezés keretében, közvetlenül a Tanács alárendeltségében (Felsőszintű Polgári Veszélyhelyzeti Tervező Bizottság – SCEPC) kezeli, tervezésben, felkészítésben segíti, a nemzetekre fókuszál, 2003-ban adta ki a *Kritikus Infrastruktúra Védelmi Irányelveket a katonai követelmények érvényesítése elsődleges, világelső a polgári szektor támogatásában, valamint a nemzetközi együttműködés ösztönzésében, 2009 óta ezt a tevékenységet önálló, interdiszciplináris tevékenységként kezeli.*”

Az Európai Unióban először 2004. október 20. napján döntöttek úgy (EPCIP1 – European Programme for Critical Infrastructure Protection), hogy foglalkozni kezdenek a kritikus infrastruktúra védelmével az Európai Bizottság által kiadott, „*A létfontosságú infrastruktúrák védelme a terrorizmus elleni küzdelemben*” című közleményben. Mint Bakos Tamás is hivatkozta, a definíció szerint: „*A kritikus infrastruktúra mindazon fizikai és információs technikai hálózatok, szervezetek, amelyek sérülése vagy elpusztulása esetén komoly gondot okoznak a lakosság közegészségügyi, közbiztonsági, gazdasági jóllétében vagy a kormányzat működésében a tagállamokon belül. A kritikus infrastruktúrák kereszteződnek a gazdaságban, tartalmazzák az anyagi – pénzügyi ellátást, szállítást, energia-hálózatokat, egészségügyi, ételmezési ellátást, kommunikációs rendszereket és a kormányzati szolgáltatásokat.*” (Bakos, 2018).

Ennek az eredménye a 2005 novemberében kiadott „*Zöld könyv a kritikus infrastruktúrák védelmére vonatkozó európai programról*” lett (Zöld Könyv).

A végleges változat az Európa Tanács direktívája, amely 2006. december 12-én került kiadásra [EU COM (2006) 786], *European Programme for Critical Infrastructure Protection* címen. Ez az ajánlás és elméleti alapvetés – mivel az amerikai mintán alapult – terrorizmus ellenes volt, és jelentős számú átvett és saját alkotású betűszóval van tele. Külön érdekesség, hogy a magyar nyelvű változata a közleménynek a „kritikus” kifejezést „létfontosságú”-ként fordítja, annak ellenére, hogy a magyar szabályozásban a létfontosságú kifejezés 2012-ben jelenik meg először.

Ezt bizonyítja, hogy a 2006-os EPCIP (European Programme for Critical Infrastructure Protection – Európai Program a Kritikus Infrastruktúra Védelmére) irányelv alapján a magyar 2080/2008. (VI. 30.) Korm. határozat címe: Kritikus Infrastruktúra Védelem Nemzeti Programjáról, ami nem más, mint az Európai Bizottság közleményében szereplő angol nyelvű kifejezés tükörfordítása, az *európai helyettesítő nemzeti szóval*.

Az ezt követő norma ugyanezt követi, az 1249/2010. (XI. 19.) Korm. határozat az európai kritikus infrastruktúrák azonosításáról és kijelöléséről, valamint védelmük javítása szükségességének értékeléséről szóló, 2008. december 8-i 2008/114/EK tanácsi irányelvnek való megfelelés érdekében végrehajtandó kormányzati feladatokról.

Mint azt Bakos Tamás: *Létfontosságú rendszerelemek megközelíthetősége, adott létfontosságú rendszer elem megközelíthetőségi elemzése* (2018) című munkájában alapos munkával összegyűjtötte, a magyar szabályozás kialakítása az alábbiak szerint alakult időrendben:

- 1.) 2080/2008. (VI. 30.) Korm. határozat a Kritikus Infrastruktúra Védelem Nemzeti Programjáról.
- 2.) 1249/2010. (XI. 19.) Korm. határozat az európai kritikus infrastruktúrák azonosításáról és kijelöléséről, valamint védelmük javítása szükségességének értékeléséről szóló, 2008. december 8-i 2008/114/EK tanácsi irányelvnek való megfelelés érdekében végrehajtandó kormányzati feladatokról.
- 3.) 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról.
- 4.) 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról.
- 5.) 2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről.
- 6.) 65/2013. (III. 8.) Korm. rendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról.

7.) 359/2015. (XII. 2.) Korm. rendelet a honvédelmi létfontosságú rendszer-
elemek azonosításáról, kijelöléséről és védelméről.

Mint látható a szabályozás komoly és alapos tudományos előkészítést követően
jött létre, és folyamatosan igazodik a változó körülményekhez. Az eredeti, ter-
rorizmus elleni fellépés kereteit már túllépve, az ipari és természeti katasztrófák
elleni védekezés szempontjait is figyelembe veszi. A világjárványokét még nem.

A COVID–19-járvány és a kritikus infrastruktúrák

A 2019. évben azonosított, gyorsan terjedő vírus, nagyon rövid idő alatt világ-
járvánnyá terebélyesedett. A járvánnyal való megküzdésre sem a nemzetállá-
mok, sem az általuk alkotott szövetségek nem voltak felkészülve. Voltak jog-
szabályok és az azok végrehajtására kiadott alsóbb szintű szabályozások és ezek
alapján készített tervek, mint ezt a Magyar Kormány által üzemeltetett honlap
(<https://koronavirus.gov.hu/>) „jogszabályi háttér” menüpontjában megtalálhat-
juk. Azonban a számos létfontosságú infrastruktúra-elem érintettsége a járvány
következményeivel további szabályozást követelt.

Ilyen esetre nem készültek olyan alapos elemzések, tervek és szervezeti rendszer,
ami a probléma kezeléséhez szükséges kritikus infrastruktúra-elemek összehan-
golt működését biztosították volna. Ennek érdekében először létre kellett hozni
egy olyan szervezetet, mely alkalmas erre. Ez 2020 januárjában meg is történt.

Ahogy a 1012/2020. (I. 31.) Korm. határozat a Koronavírus Elleni Védeke-
zésért Felelős Operatív Törzs felállításáról 1. pontja megfogalmazza: „A Kor-
mány áttekintette a Kínai Népköztársaság területéről indult koronavírus-járvány
kapcsán kialakult helyzetet, és megállapította, hogy Magyarország polgárainak
védelme érdekében elengedhetetlen az egészségügyi és járvány helyzet alakulá-
sának fokozott figyelemmel kísérése, a szükség szerinti intézkedések hatékony
megszervezése, és mindezek érdekében az állami szervek tevékenységének ösz-
szehangolása.”

Ezt röviden és tömören a www.koronavirus.gov.hu kezdőoldalán így fogal-
mazzák meg: „A magyar kormány operatív törzset hozott létre az új koronavi-
rus elleni küzdelem érdekében.”

A kormányhatározat első pontjának szövege egyértelműen alátámasztja azt
a tényt, hogy sem normatív sem szervezeti téren nem volt elegendő és megfe-
lelő a szabályozás és a végrehajtás tervezése.

Számos jogszabályi rendelkezés módosítása kellett megtörténjen a probléma
kezelésére, mint például az 1997. évi CLIV. törvény az Egészségügyről (Eütv.),

amiben új fejezetet – XV. fejezet Egészségügyi válsághelyzeti és egészségügyi vészhelyzeti ellátás címmel – kellett alkotni. Ezt követte számos más norma megfeleltetése is a járvány kezdete óta.

Látható, hogy a helyzet kezelésére tett kormányzati intézkedések adekvátak voltak, de mi köze ehhez a kritikus infrastruktúráknak?

A járvány terjedése minden olyan alapvető szolgáltatás nyújtását veszélyeztette, ahol az esetleges nagyszámú megbetegedés okán csökken a létszám, vagy olyan csekélylé válik a rendelkezésre álló emberi erőforrás, amivel a szolgáltatás kivitelezése már nem lehetséges.

A járvány kezelése során felhasználásra kerülő javak közül az egészségügyi személyzet egyéni védőfelszerelést, fertőtlenítésre alkalmas anyagokat, és az intenzív ellátáshoz szükséges berendezéseket – gyógyszeradagolók, monitorizáló és lélegeztető berendezések – igényelt. Szükség volt továbbá nagy mennyiségű egyéb egészségügyi felszerelésre, gyógyszerekre, kötszerekre, fecskendőkre stb.

Ezekből rendelkezésre állt az ezzel kereskedő cégeknél és az egészségügy raktáraiban egy csekély mennyiség, ami hetekre vagy akár hónapokra is biztosította az ellátást, de a járvány elhúzódására számítva, nagy mennyiségű beszerzésekre és raktárakra volt szükség.

A raktárak kialakításához és üzemeltetéséhez, csakúgy, mint a beszerzés és ellátás feladataihoz kapcsolódó tevékenységekhez emberi erőforrásra, és a logisztikai tevékenységhez elengedhetetlen infrastruktúra működtetéséhez – járművektől a telekommunikációig – számos eszköz biztosítására volt szükség.

Védő- és fertőtlenítő eszközök biztosítása nélkül a mindennapi élethez szükséges alapvető szolgáltatásokat nyújtók sem voltak képesek garantálni azt, hogy a megfelelő szolgáltatás színvonalát fenntartani képesek.

A fertőtlenítő eszközök, csakúgy, mint az egyéni védőeszközök – lévén az egész világon fellendült a keresletük – csak korlátozott mértékben voltak beszerezhetők, és esetenként kizárólag külföldről, aminek a logisztikája további problémákba ütközött.

A nem létező hazai gyártó és raktározó kapacitásokat létre kellett hozni, biztosítani kellett az alapanyag-ellátást és a kiszállításokat.

Vagyis a meglévő kritikus infrastruktúrák működésének biztosítása mellett olyan, eddig nem létező kritikus infrastruktúra-elemeket kellett megteremteni, mint a raktárak, vagy a járványkórház megépítése. Ezeket el kellett látni human erőforrásokkal, biztosítani kellett az üzemszerű működésen kívül azt is, hogy a biztonságos működés feltételei meglegyenek, ami esetenként például őrzést is igényelt.

A kapcsolódó költségek mértékének vizsgálata nem célja ennek az elemzésnek, de minden bizonnyal jóval csekélyebb lett volna, ha a kritikus infrastruktúrákkal

kapcsolatos értékelő-elemző munka következtében nem utólag, hanem előre tervezhető módon rendelkezünk volna kapacitásokkal és tartalékokkal.

A járvány kezdete óta eltelt időszakban bekövetkezett változások a világgazdaságban olyan hatásokat okoztak, amelyeket szintén nem modellezett le senki.

A termelő és szolgáltató szektor leállásai, majd hirtelen időszakos újraindulása a rendelkezésre álló nyersanyagok és áruféleségek tekintetében hiányokat keletkeztettek, a hiány miatti nagy kereslet pedig több országban inflációt okozott.

A gyárakban a 21. században megszüntetett raktározási tevékenységet felváltó, időzített alkatrész-, nyersanyag- és késztermékszállítások a járvány miatt bevezetett határellenőrzések miatt akadoztak vagy megghiúsultak, ami esetenként gyárak bezárásához vezetett. A bezárások és a termelés visszaesése továbbgyűrűző hatásai következtében világszerte további gyárak álltak le, további ellátási nehézségeket okozva.

Az elkényelmesedett országok közül 2021 késő őszeré többen azzal a problémával szembesültek, hogy nem rendelkeznek megfelelő mennyiségű betárolt energiahordozóval sem, ezért például Ausztriában és Németországban elkezdtek felkészíteni a lakosságot az energiaszolgáltatás időszakos megszűnésére.

Nyilvánvaló, hogy a világjárványok esetleges hatásainak modellezése és következményeikre való reagálás tervezése esetén előre láthatók lehetnek volna a probléma legalapvetőbb jellemzői. Megfelelő stratégiai tartalékok biztosítását lehet profitorientált cégekre bízni, de az állam szerepvállalása nélkül nem kifizetődő a cégek részére, tehát kellenetlenül és a minimumra törekedve hajtják végre ezt a kötelezettséget.

Ennek a következménye pedig a csekély, egy-két havi tartalék rendelkezésre állása, ami mint látható az eltelt évek tapasztalatai alapján, nem elegendő, pótlása rendkívüli körülmények között pedig nem garantálható.

Tartalékgazdálkodás

A tartalékgazdálkodás témájában számos forrást lehetne idézni, de én itt Horváth Zoltán munkáját (Horváth, 2020) emelném ki, akinek a megállapításai teljes mértékben összecsengenek a véleményemmel. Ráadásul a készített elemzés friss, megállapításaihoz felhasználja a COVID-19-járvány során tapasztaltakat is.

Az általa elvégzett alapos munka során felsorolt jogszabályi hivatkozásokat nem tartom célszerűnek ide beidézni, elegendőnek tartom elemzésének megállapításait idézni.

Mint írja: „*Áttekintve a Nemzeti jogszabálytár adatbázisát megállapítható, hogy csak a katonai stratégia készült el. A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium*

elkészítette a gazdasági-pénzügyi biztonsági stratégiát, de az elfogadásra nem került.” (Horváth, 2020).

Megállapítja továbbá: „Áttanulmányozva a témában készített értekezéseket, publikációkat, valamint a téma kutatása során az alábbi következtetésekre jutottam:

- A védelmi tartalékok fenntartásához, a készletek frissítéséhez és fejlesztéséhez – hasonlóan a védelmi szféra központi költségvetési finanszírozási helyzetéhez – a pénzügyi források nem kellően biztosítottak.
- A tartalékok jelenleg nem egységes ágazati felelősségi kör alá tartoznak, ezért javasolt lenne a tartalékok felülvizsgálatánál azt az elvet követni, hogy legyen azonos a tartalék ágazati besorolása, jellege és követelménytámasztója, egyértelmű a felelős tárca (pl. HM ÁC, BM ÁC stb.)
- A meglévő készletek folyamatos cseréje, illetve megújítása és esetlegesen új képességek támogatását lehetővé tevő készletek beszerzése, biztosítása egyfelől a forráshiányos költségvetés, másfelől a beszerzési szabályok bonyolultsága miatt csak időbeli csúszással, illetve csak hosszú átfutással biztosítható.
- Válsághelyzetben a kezdeti időszakot követően forrásbővülést jelenthet a külföldi segély, azonban ennek mértéke és rendelkezésre állási ideje reálisan nem tervezhető, azzal ténylegesen számolni nem lehet.
- Pályázati forrás igénybevételére a védelmi tartalékképzés területén csak korlátozott lehetőségek állnak rendelkezésre.
- Az üzleti szféra érdektelen, illetve csak pénzügyi ösztönzők megléte esetén hajlandó részt venni a védelmi tartalékolásban.
- Az ÁSZ megállapításából is következően az önkormányzatok ráfordításai marginálisak a készletezés végrehajtásában.” (Horváth, 2020).

Meggyőződésem, hogy Horváth Zoltán alapos elemzése és megállapításai teljesen helytállóak.

Mint cikkében írja, számos katonai, katasztrófavédelmi és rendőrségi raktár került felszámolásra a rendszerváltozást követően, s a bennük tárolt eszközök, felszerelések már nem állnak rendelkezésre, a létesítmények (objektumok) egy része még megvan, de nem hasznosul, más részét privatizálták, lebontották, átépítették, tehát nincs meg a kapacitás. Ezek egy részét magam is ismertem, a megállapítások teljesen helytállóak.

Ugyanígy elveszett az a gyakorlott humán erőforrás is, amivel ezeket a létesítményeket és a bennük folyó tevékenységet végezték, pótlásuk, kiképzésük hosszú időt venne igénybe.

Munkám során feladatom volt pár évtizeddel ezelőtt az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos létesítmények és tevékenységek őrzését ellátó fegyveres biztonsági őrsek feletti felügyelet.

Ennek során a rendszerváltozást követő időszakban még speciális stratégiai raktárakban működő őrségek ellenőrzését is elvégeztem.

Ezekben a raktárakban olyan alapvető nyersanyagok, feldolgozott áruféleségek voltak, melyekből váratlan helyzet esetén hosszú időre biztosítható volt minden alapvető szükséglet, mely biztosította az állami feladatok végrehajtását, és a lakosság ellátását is. Ezt a feladatot akkor még nem kritikus infrastruktúraként nevesített Tartalékgazdálkodási Igazgatóság Nonprofit Kft. telephelyei látták el.

A telephelyeket fegyveres biztonsági őrséggel őrizték, a betárolt készleteket nagy mennyiségben időszakosan cserélték. A szállításokat költséghatékony módon, vasúti szállítással oldották meg, ahol ez lehetséges volt, így egyszerre nagy mennyiség be- és kiszállítása is biztosítható volt, lényegesen kevesebb személyzettel, mintha közúti szállításra rendezkedtek volna be.

A telephelyeket az állam üzemeltette, így pontosan tervezhető költségekkel lehetett működtetni. A Tartalékgazdálkodási Igazgatóság Nonprofit Kft. 2015-ben végelszámolás alá került egy problémás befektetési tevékenység következtében, telephelyei részben az enyészeté lettek, részben magánkézbe kerültek.

Vagyis a tartalékképzésre alkalmas létesítményei meg vannak Magyarországnak, csak a kormányzat látóköreből kikerülve, így nem is terveznek azokkal, így nem hasznosulhatnak.

Mi lenne a megoldás?

Nyilvánvalónak látszik, hogy a világválság elhúzódása alatt megtapasztaltak minden kormányzat számára azzal a tanulsággal jártak, hogy átértékelje az ilyen helyzetekre meglévő szabályozási rendszerét, a helyzet kezelésére rendelkezésre álló erőforrásait és szervezeti rendszerét.

Nem lehet kétséges, hogy ezen intézkedések javarészt már megtörténtek, hiszen csak hazánkban számos jogszabályi változtatásra került sor, és ennek következtében logisztikai és más gyakorlati tapasztalatokból származó változtatások történtek a végrehajtói tevékenység szabályozásában is.

A bizonytalan vagy időszakosan nehezen beszerezhető egyéni védőeszközök, vakcinák, fertőtlenítőszeres hazai gyártásának megteremtésére is intézkedések történtek hazánkban, vagyis a tapasztalatok a kívánatos irányba vitték el a kormányzati tevékenységet.

Már csak az van hátra, hogy a „kritikus infrastruktúra” fogalomrendszerébe bekerüljön a világválságok elleni védekezésre való felkészülés is. Hatalmas utat járt be ez a fogalom és a mögöttes elemző-értékelő munka, eljutva a terrorizmus elleni küzdelemtől addig, amire eredetileg vonatkozott, az ipari katasztrófáig.

Itt az ideje, hogy kiterjesszük értelmezési tartományát a világjárványokra is. Ha ez megtörtént, a szükséges tevékenységek között nemcsak a kórházak és közterületek rendjének biztosítása szerepel mint rendészeti tevékenység, hanem a tartalékgazdálkodás objektumai, létesítményei őrzésvédelmét is tervezni, szervezni, szabályozni és üzemeltetni kell.

Ennek az értelmezésnek a kidolgozásához, a publikációk és tankönyvek kiadásához, újraalkotásához is hozzá kell fogni mielőbb, hogy a politikai döntéseknek legyen biztos, tudományos alapja a normaalkotáshoz, a szervezeti rendszer átalakításához, az eddig elmulasztott intézkedések megtételéhez.

Felhasznált irodalom

- Bakos T. (2018). Létfontosságú rendszeremlékek megközelíthetősége, adott létfontosságú rendszeremlék megközelíthetőségi elemzése. *Műszaki Katonai Közlöny*, 28(1), 335–352.
- Bonnyai T. (2015). *A kritikus infrastruktúra védelem elemzése a lakosságfelkészítés tükrében*. Doktori értekezés. Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- Brown, A. K. (2006). *Critical Path: A Brief History of Critical Infrastructure Protection in the United States*. Spectrum Publishing Group, Inc.
- Horváth Z. (2020). A védelmi tartalékolás története, jogszabályi alapjai, tartalékok típusai és rendeltetése. *Katonai Logisztika*, 28(1-2), 284–318. <https://doi.org/10.30583/2020/1-2/284>
- Nagy R. (2011). *A kritikus infrastruktúra védelme elméleti és gyakorlati kérdéseinek vizsgálata*. Doktori értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem.
- Puskás B. (2017). *A kritikus információs infrastruktúrák biztonságos üzemeltetésének vizsgálata hálózatelméleti megközelítésből, az embertechika-környezet relációjában*. Doktori értekezés. Óbudai Egyetem.
- Ronyecz L. (2018). Létfontosságú rendszerek és létesítmények védelmével kapcsolatos kockázatelemzési módszertan szakirodalmának bemutatása. *Védelem Tudomány*, 3(3), 112–132.

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: *Jogszabályváltozások a kritikus infrastruktúra védelemben*. <https://www.securinfo.hu/szabalyozasok/jogszabalyok/12033-jogszabalyvaltozasok-kritikus-infrastruktura-vedelemben.html>
- URL2: *Kritikus infrastruktúra védelme*. <https://www.securinfo.hu/termekek/letesitmenybiztonsag/4409-kritikus-infrastruktura-vedelme.html>
- URL3: *Mi a kritikus infrastruktúra*. <https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgaltatas/koronavirus/101520-mi-az-a-kritikus-infrastruktura>

URLA: *Critical Foundations Protecting America's Infrastructures The Report of the President's Commission on Critical Infrastructure Protection October 1997.* <https://www.hsdl.org/?view&did=986>

Alkalmazott jogszabályok

- 1012/2020. (I. 31.) Korm. határozat a Koronavírus Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs felállításáról
1997. évi CLIV. törvény az Egészségügyről
1997. évi CLIX. törvény. a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezeti őrszolgálatról
2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
- 2080/2008. (VI. 30.) Kormány határozat a Kritikus Infrastruktúra Védelem Nemzeti Programjáról
- A 2008. december 8-i 2008/114/EK tanácsi irányelv az európai kritikus infrastruktúrák azonosításáról és kijelöléséről, valamint védelmük javítása szükségességének értékeléséről
- Commission of the European Communities Brussels, 12.12.2006 COM(2006) 786 final communication from the comission on a European Programme for Critical Infrastructure Protection
- Communication from the comission on a European Programme for Critical Infrastructure Protection
- Európai Közösségek Bizottsága: Zöld könyv a létfontosságú infrastruktúrák védelmére vonatkozó európai programról
- Európai Unió Bizottsága: A Bizottság közleménye a létfontosságú infrastruktúrák védelmére vonatkozó európai programról. European Union Committee, 2006.
- Homeland Security Presidential Directive 7: Critical Infrastructure Identification, Priorization, and Protection December 17, 2003.
- Public Law 107–56—Oct. 26, 2001 Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism (USA PATRIOT ACT) Act of 2001.
- The President's Commission on Critical Infrastructure Protection (PCCIP) was created by Executive Order 13010, signed by the President on July 15, 1996.
- THE WHITE HOUSE WASHINGTON May 22, 1998 PRESIDENTIAL DECISION DIRECTIVE/NSC-63.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Szabó L. (2021). Az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos tevékenység megítélésének átstrukturálódása a COVID–19 utáni helyzet tükrében. *Belügyi Szemle*, 70(SI3), 59–70. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2022.3.4>